

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет ветеринарної медицини
Кафедра терапії і клінічної діагностики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

І.І. Ібатуллін

« 07 »

2020 р.

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

На засіданні вченої ради
факультету ветеринарної медицини
протокол № 9 від «25» травня 2020 р.
професор М.І. Цвіліховський

На засіданні кафедри терапії і клінічної
діагностики
протокол № 10 від «5» березня 2020 р.
Завідувач кафедри

 В.М. Костенко

5 03 2020

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ У КЛІНІЧНІЙ**

ВЕТЕРИНАРНІЙ ПРАКТИЦІ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 21 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ
Факультет Ветеринарної медицини

Розробники: д.біол.н., академік НААН, проф. Цвіліховський М.І., к.вет.н., с.
викл. Маринюк М.О.

Київ – 2020

1. Опис навчальної дисципліни

«Методологія пізнання у клінічній ветеринарній практиці»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	21 Ветеринарна медицина	
Освітньо-науковий рівень	третій	
Освітній ступінь	PhD доктор філософії	
Спеціальність	211 Ветеринарна медицина	
Спеціалізація	Діагностика і профілактика хвороб та терапія тварин	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	Не передбачено	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	екзамен	
Показник навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	II	II
Лекційні заняття	20	20
Практичні, семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	30	30
Самостійна робота	100	100
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом дисципліни «Методологія пізнання у клінічній

ветеринарній практиці» є вивчення та застосування різних методів і дидактичних принципів щодо методології наукового пізнання хвороб тварин у поєднанні з практикою і освітньо-науковими технологіями.

Метою вивчення дисципліни є формування у доктора філософії з ветеринарної медицини логіки мислення, моделювання, методів пізнання діагностичних процесів, прогнозування ризиків виникнення, профілактики та терапії різноманітних патологій органів і систем тварин.

Засвоєння цієї дисципліни здобувачами дає можливість застосувати в подальшому методи прогнозування щодо виникнення різноманітних хвороб органів і систем, а також терапії цих патологій у тварин.

Основними компетентностями, якими повинен володіти здобувач під час вивчення дисципліни є:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку у напрямі дослідження інноваційних технологій у ветеринарній медицині з питань сучасних методів діагностики хвороб у випадку їх виникнення та закономірностей, що лежать в основі розвитку патологічних процесів;
- здатність об'єднувати різноманітні ветеринарні знання, науку і практику в одне ціле;
- комплексність у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку сучасної ветеринарної науки;
- комплексність у розробці та реалізації наукових проектів та програм;
- комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень.

В результаті вивчення дисципліни здобувач повинен:

з н а т и:

- теоретичні, методичні і технологічні основи використання дистанційних, клінічних, інструментальних та лабораторних методів дослідження тварин;

- виникнення патологічних процесів і захворювань тварин як частковий прояв загальних біологічних закономірностей у складних взаємовідносинах тваринного світу та зовнішнього середовища.
- методологію розроблення інформативних методів ранньої діагностики за різних патологій у тварин;
- закономірності застосування обґрунтованих методів комплексної профілактики патологій тварин;
- особливості впливу вікових, породних, сезонних та інших факторів на функціональний стан організму тварин та прогнозування розвитку патології;
- діагностичне значення результатів лабораторного дослідження біологічного матеріалу та його залежність від ступеня зв'язку досліджуваного параметра з патологічним процесом;

В М І Т И:

- застосовувати методи дослідження функціонального стану окремих органів та систем тварин;
- використовувати інформаційне забезпечення біоінформаційних систем у ветеринарній медицині;
- застосовувати експериментальні методи із використанням сучасних методів дослідження;
- застосовувати принципи біоетики, з урахуванням соціальних та екологічних наслідків своєї професійної діяльності;
- обирати лабораторні показники, за якими визначають характер і ступінь пошкодження органів і тканин та проведення лабораторної діагностики хвороб тварин;
- патогенетичні підходи до наукового пізнання хвороби і загальнопатологічних процесів;
- морфогенетично підходити до наукового пізнання хвороби;
- аналізувати отримані результати використовуючи знання законів логіки і розуміння теоретичних і практичних основ.

3. Структура навчальної дисципліни

- повного терміну денної форми навчання

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
л		п	ла б	інд	сам.	л		п	ла б	інд	сам.	
Розділ 1												
Тема 1. Вступ. Предмет теорії наукового пізнання у ветеринарній медицині	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Практика та інтуїтивне пізнання у ветеринарній медицині	7	-	-	2	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Специфіка наукового пізнання у ветеринарній медицині.	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини щодо різних методів наукового пізнання за патологічних процесів в організмі тварин	9	-	-	4	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Методи наукового пізнання у ветеринарній медицині	7	2	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Клінічна практика наукового пізнання здорового організму та відхилень клінічних показників тварин від норми за патологій	7	-		2		5						
Тема 7. Наукове пізнання діагностичного процесу і логіка мислення доктора філософії з ветеринарної медицини	7	2				5						
Тема 8. Методологія наукового пізнання діагностичних процесів і логіки мислення доктора філософії з ветеринарної медицини	9			4		5						
Тема 9. Логіка аргументацій доктора філософії під час	7	2				5						

прийняття рішень у 5клінічній ветеринарній медицині													
Тема 10. Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини і методизм логіки знань у діагностичному процесі	7			2		5							
Тема 11. Моделювання у сучасній ветеринарній медицині і освітньо- науковий процес	7	2				5							
Тема 12. Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини і методизм моделювання в дослідницькому процесі	9			4		5							
Тема 13. Наукове пізнання клінічних патологій у тварин (особливості навчання і методизм)	7	2				5							
Тема 14. Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини за темою «Патології обміну речовин і ендокринних органів тварин»	9			4		5							
Тема 15. Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини за темою «Клінічні патології тварин»	7	2				5							
Тема 16. Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини за темою «Хвороби органів і систем тварин»	9			4		5							
Тема 17. Прогнозування і ризику у клінічній ветеринарній медицині (методичні підходи)	7	2				5							
Тема 18. Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини щодо прогнозування і ризиків	7			2		5							

виникнення ендоекологічних патологій тварин												
Тема 19. Науково-освітні пізнавальні підходи доктора філософії з ветеринарної медицини щодо методизму мистецтва терапії тварин у випадку їх захворювань	7	2				5						
Тема 20. Методологія наукового пізнання доктора філософії з ветеринарної медицини щодо прогнозування та ризиків виникнення хвороб органів і систем тварин	7			2		5						
Усього годин	150	20		30	-	100	-	-	-	-	-	-

4. Теми лабораторних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Практика та інтуїтивне пізнання у ветеринарній медицині	2
2.	Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини щодо різних методів наукового пізнання за патологічних процесів в організмі тварин	4
3.	Клінічна практика наукового пізнання здорового організму та відхилень клінічних показників тварин від норми за патологій	2
4.	Методологія наукового пізнання діагностичних процесів і логіки мислення доктора філософії з ветеринарної медицини	4
5.	Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини і методизм логіки знань у діагностичному процесі	2
6.	Клінічна практика доктора філософії з ветеринарної медицини і методизм моделювання в дослідницькому процесі	4
7.	Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини за темою «Патології обміну речовин і ендокринних	4
8.	Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини за темою «Хвороби органів і систем тварин»	4
9	Особливості підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини щодо прогнозування і ризиків виникнення	2
10	Методологія наукового пізнання доктора філософії з ветеринарної медицини щодо прогнозування та ризиків виникнення хвороб органів і систем тварин	2
Разом по лабораторних роботах		30

5. Теми для самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Як уникнути помилок при дослідженні та побудові діагнозу за хвороб системи дихання тварин?	5
2.	Основа походження помилок фахівця ветеринарної медицини.	5
3.	Логіка та принципи побудови діагнозу.	5
4.	Патогенетичні підходи до наукового пізнання тканинної дистрофії.	5
5.	Патогенетичні підходи до наукового пізнання ревматичних хвороб.	5
6.	Патогенетичні підходи до наукового пізнання	5
7.	Патогенетичні підходи до наукового пізнання амілоїдозу та склерозу.	5
8.	Підходи до наукового пізнання морфогенезу клітин	5
9	Підходи до наукового пізнання морфогенезу хвороб печінки і нирок.	5
10	Підходи до наукового пізнання морфогенезу серцево-судинних хвороб.	5
11	Підходи до наукового пізнання морфогенезу хвороб легень.	5
12	Підходи до наукового пізнання морфогенезу шлунково-кишкових хвороб.	5
13	Підходи до наукового пізнання морфогенезу хвороб нервової системи.	5
14	Підходи до наукового пізнання морфогенезу хвороб сечостатевої системи.	5
15	Підходи до наукового пізнання морфогенезу онкологічних хвороб.	5
16	Наукове пізнання методів емпіричного і теоретичного рівнів у ветеринарній медицині.	5
17	Як у клінічній практиці поєднується логіка та	5
18	В чому проявляється суть дедуктивного методу у діагностичному процесі.	5
19	На скільки етапів можна розділити діагностичний процес використовуючи логіку пізнавального	5
20	Ознаки і властивості ризиків хвороб тварин (серцево-судинних, легеневі, травлення, сечової, нервової).	5
Разом по лабораторних роботах		100

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачами.

1. Що є об'єктом наукового пізнання?
2. Предметом теорії наукового пізнання є ....
3. Як можна окреслити сутність пізнання?
4. Що таке поняття істини?
5. Чим визначається об'єктивна істина?
6. Чим визначається відносна істина?
7. Чим визначається абсолютна істина?
8. Що таке омана?
9. На чому ґрунтується чуттєве пізнання?
10. На чому ґрунтується раціональне пізнання?
11. Що таке інтуїція?
12. На чому базується підготовка доктора філософії з ветеринарної медицини?
13. Що вимагає методологія системи підготовки доктора філософії з ветеринарної медицини?
14. Що таке емпіричне знання?
15. Що таке раціональне пізнання?
16. Які елементи включають в себе практичні знання?
17. Від чого залежить ефективність наукового пізнання хвороб тварин?
18. На яких критеріях базується методологія вивчення патологічних процесів і хвороб тварин?
19. Що таке спостереження?
20. Що таке експеримент?
21. Які використовують методи теоретичного пізнання?
22. Що таке практика?
23. З'ясуйте сутність визначень предмет і структура пізнання. Охарактеризуйте основні гносеологічні позиції щодо можливості пізнання у ветеринарній медицині.
24. У чому полягає особливість пізнання у ветеринарній медицині?

Охарактеризуйте особливості, об'єкт, форми чуттєвого та раціонально-логічного пізнання.

25. Основна проблема теорії істини. Назвіть властивості істини.
26. Які характерні риси наукового пізнання? Охарактеризуйте методи емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання у ветеринарній медицині.
27. В чому полягає суть специфічного знання і діяльності у ветеринарній медицині?
28. Методи наукового пізнання. Єдність чуттєвого і раціонального, логіки та інтуїції у пізнанні за умов клінічної практики.
29. Скільки існує етапів діагностичного процесу?
30. Які методологічні напрямки лікарського мислення є в діагностичному процесі?
31. На які взаємозв'язані етапи поділяється діагностичний процес?
32. Що слід враховувати під час експериментального моделювання хвороб тварин?
33. Що таке біогеоценологія?
34. Які є принципи екології сільськогосподарських тварин?
35. Які хвороби спричинені порушенням обміну білків, вуглеводів, ліпідів і інших речовин у тварин?
36. Які бувають ризики у ветеринарній медицині ....

Тестові завдання

1. Функціонування свідомості, в результаті якої виникають нові знання називається... :

У бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом:

2. Поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Об'єкт пізнання	А	предмет теорії наукового пізнання
2	Природа пізнання як цілого, його можливості і межі, відношення знання і реальності, знання і віри, суб'єкта і об'єкта	Б	конкретні речення, явища та процеси на які спрямована пізнавальна активність

3	Поняття істини	В	адекватне відображення об'єкта суб'єктом, що відтворює предмет таким, яким він існує незалежно від свідомості суб'єкта пізнання
---	----------------	---	---

3. Поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Відносна істина	А	знання, що правильно відображають дійсність, не дають її всебічного вичерпного образу
2	Абсолютна істина	Б	такий зміст знань, що є тотожним предмету і який не спростовується подальшим розвитком пізнання та практики

4. Зміст людського знання, в якому дійсність відтворюється неадекватно називається... :

У бланку відповідей впишіть правильну відповідь одним словом:

5. Практичні знання включають в себе:

У бланку відповідей впишіть номер правильної відповіді:

1. теоретичні знання
2. елементи чуттєвого і логічного на більш високому рівні пізнання
3. дійсність з боку її зовнішніх зв'язків і відношень
4. основи чуттєвого досвіду

6. Методологія вивчення патологічних процесів базується на таких критеріях

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. зміст людського знання, в якому дійсність відтворюється неадекватно
2. основних властивостях всіх живих систем, які відображають широкий діапазон властивостей тварин
3. на єдності структури і функції
4. на конкретних речах, явищах та процесах

7. Під час підготовки фахівців ветеринарної медицини в освітньому процесі використовують такі методики:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. спостереження
2. оману
3. експеримент
4. порівняння
5. об'єктивну істину

8. Поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Абстрагування	А	мислене розчленування предмету, явища, процесу, властивостей
2	Аналіз	Б	метод за допомогою якого подумки відволікаються від неістотних властивостей явищ, що вивчаються
3	Синтез	В	метод дослідження об'єктів на їх моделях
4	Моделювання	Г	мислене поєднання різноманітних елементів, сторін предмета в одне ціле

9. Теоретичні методи пізнання це:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Аналіз
2. Анологія
3. Омана
4. Дедукція
5. Синтез

10. Матеріальна, предметно-чуттєва, цілепокладаюча діяльність людини, що має своїм змістом засвоєння і перетворення природних і соціальних об'єктів і становить загальну основу ....

11. Розставити у відповідності

А. Інтелектуальні системи Б. Діагностичний процес	1	пошук аргументів і контраргументів
	2	наявність факторів характерних для ряду захворювань, що дозволяє будувати диференційно-діагностуючі ряди
	3	вибір стратегії адекватного розв'язку задачі

	4	у розпізнаванні станів хворих тварин: логіка «якщо ...», то
	5	пошук подібності фактів і генерування припущень

12. До переконливих аргументів у пізнавальному процесі відносяться:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Аналіз схожих клінічних проявів у хворій тварини з відомими нозоологічними формами
2. Аналіз етіології і патогенезу захворювання, включаючи дослідження факторів, що суперечать класичному перебігу хвороби і ризику
3. Побудова диференційно-діагностичного ряду для ідентифікації захворювання
4. Пошук аргументів і контраргументів
5. Уявна самооцінка спостережних ознак і відсутність гіпотез, їх відхилення або підтвердження

13. Розставте у відповідності які показники крові підвищуються при:

А. Гепатоцелюлярних ушкодженнях Б. Екскреція витікання жовчі	1	АсАТ
	2	вміст білірубину
	3	АлАТ
	4	СДГ
	5	Активність лужної фосфатази
	6	ГГТ
	7	ГДГ

14. Розставте у відповідності фактори що беруть участь у регуляції процесу згортання крові

А. Пригнічують згортання Б. Сприяють фібринолізу В. Пригнічують фібриногенез	1	α 2 макроглобулін
	2	гепарин
	3	протеїн С
	4	плазмін
	5	урокиназа
	6	інгібітори
	7	фактор XII

15. Екологічна оцінка біогеоценозу включає

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Географічну оцінку біогеоценозу
2. Клінічні дослідження
3. Визначення статевої функції
4. Структурні і функціональні особливості біогеоценозу
5. Оцінка абіотичних компонентів біогеоценозів

16. До захворювань, що перебігають з вираженими патологіями обміну вуглеводів, ліпідів і білків відносяться:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Ожиріння
2. Гіпокальціємія
3. Аліментарна дистрофія
4. Міоглобінурія
5. Гіпоглікемія
6. Кетоз
7. Уровська хвороба

17. Розставте у відповідності, які порушення виникають при нестачі в організмі:

А. Білків Б. Вуглеводів В. Ліпідів Г. Мінеральних речовин	1	Підвищення вмісту залишкового Нітрогену
	2	Гіпоглікемія
	3	Зниження рівня альбумінів
	4	Остеодистрофія
	5	Підвищення вмісту кетонових тіл
	6	Зниження рівня Кальцію

18. Нестача мікроелементів впливає на роботу:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Купрум	А	вітамінів
2	Цинк	Б	гормонів
3	Кобальт	В	рубця
4	Манган	Г	ферментів

19. Процеси окислення ліпідів каталізують ферменти за участю:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. гемоглобіну
2. Мангану
3. α -глобулінів
4. Кобальту
5. Магнію

20. В обміні білків приймає участь:

У бланку відповідей впишіть номер правильної відповіді:

1. вітамін А
2. Кобальт
3. вітамін С
4. вітамін Д
5. Ферум

21. За недостатності якого елемента порушується:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Обмін пігментів	А	Натрію
2	Обмін білків	Б	Цинку
3	Стан кислотно-лужної рівноваги	В	Купруму

22. При надлишках в кормах і воді яких мікроелементів виникає дефіцит:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Йоду	А	Молібден, Цинк
2	Феруму	Б	Кальцію, Фтору
3	Купруму	В	Фосфору, Кальцію

23. Зниження рівня альбумінів у плазмі крові тварин відбувається за:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Гострих крововтрат
2. Зневодненні
3. Голодуванні
4. Ексудативних захворюваннях

5. Хворобах печінки

24. Нецукровий діабет виникає за:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Відсутності продукції антидіуретичного гормону
2. Недостатності інсуліну
3. Повної відсутності продукції антидіуретичного гормону
4. Підвищенні тироксину

25. Фактори ризику виникнення ішемії серця:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. надлишок води
2. наявність зайвого жиру
3. надлишок холестеролу
4. гіпертонія
5. гкиснювальний стрес

26. За яких патологій відмічаються зміни в організмі:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Пухлини підшлункової залози	А	Зниження вмісту глобулінів і альбумінів
2	Холециститі	Б	Підвищення активності ліпази без зміни активності амілази
3	Ентеропатії	В	Підвищення активності ферентів і рівня білірубину

27. За порушення вторинного гомеостазу необхідно дослідити:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. активований час згортання крові
2. кількість лейкоцитів
3. активований частково тромбоемболічний час
4. вміст гемоглобіну

28. На гостре важке запалення вказує:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. нейтрофілія
2. нейтроцитопенія
3. підвищення кількості незрілих нейтрофілів
4. незрілі гранулоцити

29. Розставте у відповідності причини, що викликають порушення кислотно-лужної рівноваги

А. Метаболічний алкалоз	1	діарея
Б. Метаболічний ацидоз	2	перегодовування зерном
	3	блювання
	4	обструкція кишечника
	5	ниркова недостатність

30. Зниження рівня води в організмі виникає за:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. Діареї
2. Надлишкової інфузійної терапії
3. Сильному потінні
4. Поліпноє

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються нормативні документи, наочне обладнання, комп'ютерні програми з відповідним програмним забезпеченням, наочні стенди, каталоги нормативних документів, Закони України тощо.

8. Форми контролю

1. Усний і письмовий поточний контроль знань.
2. Формою самостійної роботи здобувача є вивчення спеціальної літератури та виконання індивідуальних завдань.
3. Екзамен.

9. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти, навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

10. Рекомендована література

Посібники

1. Береза В.І. Методика навчання ветеринарних дисциплін / В.І.Береза, Л.Л.Білан, М.І.Цвіліховський. – К., Аграрна освіта, 2009. – 193 с.
2. Береза В.І. Використання методологічних знань в процесі навчання ветеринарних дисциплін / В.І.Береза, М.І.Цвіліховський. – К, 2010. – 24 с.
3. Професійна підготовка фахівців ветеринарної медицини / М.І.Цвіліховський, В.І.Береза, Т.В.Немова, Т.А.Палюх, О.М. Канівець - Київ, Компрінт, 2014 – 187 с.

Методички

4. Організаційно-методичні основи та методологічні особливості теоретичної підготовки магістрів з дисциплін ветеринарної медицини (методичні вказівки) / В.І. Береза, Т.В. Немова, М.І. Цвіліховський. – 2011. – Вид.центр. НУБіП України. – 22 с.
5. Зміна методологічних орієнтирів у сучасній підготовці магістра ветеринарної медицини (методичні вказівки) / В.І. Береза, Т.В. Немова, М.І. Цвіліховський. – 2011. – Вид.центр. НУБіП України. – 22 с.

6. Організація самостійної роботи та методика виконання індивідуальних занять студентами магістратури спеціальності «Ветеринарна медицина» (методичні вказівки) / В.І. Береза, Т.В. Немова, Т.А. Палюх, М.І. Цвіліховський. – 2011. – Вид.центр. НУБіП України. – 18 с.
7. Дидактичні принципи та інноваційно-технологічні засоби при навчанні студентів магістратури з дисциплін ветеринарної медицини (методичні вказівки) / В.І. Береза, Т.В. Немова, М.І. Цвіліховський. – 2011. – Вид.центр. НУБіП України. – 24 с.
8. Логіка та принципи побудови діагнозу (методична розробка) / В.І. Береза, Т.В. Немова, О.М.Якимчук, М.І. Цвіліховський. – 2012. – Вид.центр. НУБіП України. – 12 с.
9. Організаційні форми навчання та якість знань студентів магістратури з дисциплін ветеринарної медицини (методичні вказівки) / В.І.Береза, Т.В.Немова, Т.А.Палюх, М.І.Цвіліховський. - К., ЦП «Компринт». – 2013. – 22 с.
10. Методологічна основа походження помилок фахівця ветеринарної медицини (методична розробка) / В.І.Береза, Т.В.Немова, Т.А.Палюх, М.І.Цвіліховський . - К., Вид-во ЦП «Компринт». – 2014. – 25 с.
11. Береза В.І., Палюх Т.А., Немова Т.В., Якимчук О.М., Бондар В.О., Цвіліховський М.І. Як уникнути помилок при дослідженні та побудові діагнозу за хвороб системи дихання тварин?: методичні вказівки для студентів ОКР «Магістр» за спеціальністю 8.11010101 – «Ветеринарна медицина». – К.: «ЦП Компринт», 2014. – 33 с.
12. Методичні вказівки для написання курсової роботи з дисципліни «Методика навчання ветеринарних дисциплін» / В.І.Береза, Т.В.Немова, Т.А.Палюх, М.І.Цвіліховський. - К., Вид-во ЦП «Компринт». – 2014. – 15 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Комп'ютери

2. Мультимедійне обладнання